

A photograph of a person in a kayak on a calm fjord at sunset. The sun is low on the horizon, casting a golden glow over the water and sky. A large, dark rock formation is visible on the right side of the fjord. The overall mood is peaceful and scenic.

Vi skaper framtida i lag

Kommuneplanen
Samfunnsdel
Solund 2020-2030

Lågøystolane, Solund

Rettigheter: Kayak the fjords, Fotograf: Sverre Hjørnevik

Helsing frå ordføraren

UTKAST

INNHALD

1	KVA HAR VI OG KVA VIL VI.....	4
1.1	FRAMSTEG MÅ SKAPAST.....	4
1.2	GRUNNLEGGANDE KVALITETAR	4
1.3	UTVIKLING OG UTFORDRINGAR.....	5
1.4	KORLEIS VIL VI HA DET FRAMOVER	6
2	SKAPARKRAFT OG SAMSKAPING GJEV FRAMSTEG.....	7
2.1	FRÅ SERVICEKOMMUNE TIL SAMSKAPINGSKOMMUNE.....	7
2.2	NY BRU, NY SKULE OG NYTT SENTRUM.....	7
3	SOLUND TEK SATS OG PRIORITERER	9
3.1	BRUK OG VERN AV SJØAREALA.....	9
3.2	VARIERTE BUSTADER OG GODE BUKVALITETAR	9
3.3	MANGFALDIG NÆRINGS LIV OG FLEIRE ARBEIDSPASSAR.....	10
3.4	GJERE SOLUND SYNLEG	10
4	VEDLEGG 1- HANDLINGSPROGRAM 2020 – 2030	11
4.1	VARIERTE BUSTADER OG GODE BUKVALITETAR	11
4.2	MANGFALDIG NÆRINGS LIV OG FLEIRE ARBEIDSPASSAR.....	12
4.3	GJERE SOLUND SYNLEG	13
4.4	GOD OPPVEKST.....	13
4.5	GOD ALDERDOM	14
4.6	GOD HELSE OG OMSORG HEILE LIVET	15
4.7	GOD FOLKEHELSE.....	16
4.8	VARIERT KULTUR- OG FRITIDSTILBOD	17
4.9	BEREKRAFTIG AREALBRUK	18
4.10	BETRE SAMFERDSLE OG INFRASTRUKTUR	18
4.11	KLIMAOMSTILLING	20
4.12	TRYGT SAMFUNN	21
4.13	GODT FORHOLD TIL NABOANE I REGIONEN.....	21
4.14	GOD KOMMUNAL DRIFT	21
5	VEDLEGG 2 – STATUS OG UTFORDRINGAR FOR SOLUND.....	24
5.1	VERDA I ENDRING	24
5.2	UTVIKLINGSTREKK I SOLUND.....	24
6	VEDLEGG 3 - PLANSYSTEMET	27
6.1	KOMMUNEN SITT PLANSYSTEM	27
6.2	SAMFUNNSPLANEN.....	28
6.3	STRATEGISKE GREP I SAMFUNNSDELEN I FØRRE PERIODE (2008-2020).....	28
6.4	PLANPROSESSEN FOR SAMFUNNSDELEN 2020-2030	28
6.5	NASJONALE OG REGIONALE FØRINGAR	28
6.6	KOMMUNALE PLANAR OG FØRINGAR.....	29
7	VEDLEGG 4 – REFERANSAR OG KJELDER.....	30

1 Kva har vi og kva vil vi

1.1 Framsteg må skapast

Framtida kjem av seg sjølv, men framsteg må skapast. Denne samfunnsplanen er overordna og skal legge grunnlaget for å skape framsteg i Solund.

Fleire strategiske grep i førre samfunnsplan kan vidareførast inn i neste planperiode, men det er også naudsynt å gjere nye satsingar. For å finne dei rette strategiske grepa må vi avdekke kva vi har og kva vil få til framover. Figuren under viser prosessen fram til ny samfunnsplan

1.2 Grunnleggande kvalitetar

På folkemøte har vi spurt innbyggerane om kva som er dei lokale kvalitetane i Solund. Mange nemner natur, tryggleik og fridom, mens andre legg vekt på at vi har gode tenester og mange varierte tilbod. Det blir også sagt at i Solund- er det lov å prøve seg, og du kan gjere ein forskjell.

Kvalitetar oppsummert:

- Nærleik, fellesskap, nettverk – mogleg å påverke
- Kjenner kvarandre på tvers av generasjonar
- Engasjerte innbyggerar og god dugnadsånd
- Flott og spesiell natur
- Mogleg å bu ved sjøen
- Tryggleik, fred og ro
- Rom for å vere seg sjølv
- Aukande variasjon i næringslivet
- Skaparkraft og handlingsorientering
- Lov å prøve og feile – romsleg
- Sterk identitet

Figur 1: Utsikt frå Ravnepipa. Foto: Rune Bendiksen

Lista over viser mange positive sider ved Solundsamfunnet, som er grunnlaget for vidare vekst og utvikling.

1.3 Utvikling og utfordringar

Viktige utviklingstrekk og utfordringar fanga opp undervegs i planarbeidet er lista opp under:

- **Sentralisering** gjer at det er vanskeleg å oppretthalde folketalet i mindre sentrale strøk. Tilgang på arbeidsplassar, bustader og utdanning er dei viktigaste faktorane i arbeidet med rekruttering.
- **Aukande mobilitet i samfunnet** gjer at Solund må arbeide strategisk for å sikre båtruter, fiber- og mobilnett og ikkje miste fleksibilitet i høve kvar du bur og kvar du jobbar
- **Fleire eldre og færre unge** gjer at omsorgsbyrden aukar på dei som er i arbeidsfør alder og dette krev endring i dei kommunale tenestene og nye samarbeidsmetodar. Situasjonen byr på fleire moglegheiter og utfordringar enn ein har sett til no.
- **Fleire menn enn kvinner** gjer mellom anna at folketalet utviklinga bremsar opp. Unge kvinner har ein større tendens til å flytte frå heimstaden enn unge menn, hovudsakeleg for å ta høgare utdanning. Næringslivet er ikkje variert nok til å kunne tilby arbeidsplassar til «alle».
- **God inkludering** vert stadig viktigare slik at dei som kjem til Solund og dei som bur her får delta og blir sett/inkludert som den dei er. Solund kan merkje seg ut med ein open felles kultur for inkludering.
- **Motstridane interesser knytt til sjøen** og strandsona gjer at Solund må ta styringa med arealbruken for å kunne sikre lokal verdiskaping.
- **Forventing om sentrumskvalitetar** krev oppdatert reguleringsplan og strategiske grunnkjøp på Hardbakke.
- **Samferdsla er i endring** med at det kjem ny bru over Ytre Steinsund og at ny ekspressbåtstogg på Hardbakke kan vere aktuelt. Dei lokale båtrutene og bussruter kan bli endra.
- **Fylkes- og kommunesamanslåingar** gjer at Solund må gjere nye strategiske val i forhold til eiga oppgåveløysing, samarbeid og partnerskap for å få til ønska samfunnsutvikling.
- **Klimaendringane** er tydelegare og gjer at det må rettast merksemd både mot utsleppsreduksjon og tilpassing til meir ekstremvær i all planlegging.

Meir om status og utfordringar for Solund kommune er å finne i vedlegg 1

Figur 2: Hardbakke Solund kommune. Foto: Solund kommune

1.4 Korleis vil vi ha det framover

For å arbeide målretta med utfordringane må vi ha eit bilde av korleis vi ynskjer å ha det framtida. I dialogen undervegs i planarbeidet har vi fått fram følgjande ønskjer for framtida:

- næringsdrivande og tilflyttarar som etablerer seg permanent i Solund fordi dei kjenner seg velkomne og opplever at det er enkelt.
- eit variert og framtidretta næringsliv som baserer seg på Solund sine grunnleggande ressursar i natur og folk.
- eit variert bustadtilbod med god kvalitet og trygge bustadmiljø, der kultur-, idretts- og organisasjonsliv skaper aktivitet, fellesopplevingar og identitet.
- barn og unge som har trygge, likeverdige og utviklande oppvekstvilkår i en kommune som verdset kunnskap, ferdigheiter og mangfald.
- Eit livsløpsvennleg samfunn der alle kan meistre livet lenger, ha tryggleik for å få hjelp når dei treng det, og det er lagt til rette for at pårørande og frivillige kan hjelpe.
- Best mogleg helse og minst mogleg sosial ulikskap.
- Innbygarar, besøkande og næringsliv som deltek i aktivitetar, og skapar aktivitet fordi dei ynskjer å bidra positivt for seg sjølv og andre.
- Innbygarar, besøkande og næringsliv som brukar naturen aktivt på ein berekraftig måte.
- Infrastruktur som gjer det enklare med aktiv deltaking i eit regionalt bu-, arbeids og serviceområde, og færre barrierar for dei som nyttar seg av jobb, utdannings-, kultur og fritidstilbod.
- Ein effektiv kommunal organisasjon med motiverte, kvalifiserte og omstillingsdyktige medarbeidarar, som tek i bruk moglegheitene som kjem av digitalisering, og er ein pådrivar i utviklingsarbeid.
- Beredskap i samfunnet som i samhandling med andre er i stand til å handtere dei hendingar og krisesituasjonar som kan inntreffe.
- Tenester som er nær innbygarane, og som vert løyst lokalt når det er mogleg.

Figur 3: Entusiasme for framtida. Solund kommune.

2 Skaparkraft og samskaping gjev framsteg

2.1 Frå servicekommune til samskapingskommune

Som alle kommunar, står Solund framfor komplekse utfordringar som klimaendringar, aukande ulikskap og større omsorgsbyrde¹. Samtidig vert dei økonomiske rammene strammare. Denne utviklinga utfordrar kommunen sin evne til å sikre at innbyggerane får dekkja naudsynte behov utan at det går ut over kommande generasjonar.

Det må tenkast nytt om korleis vi utviklar velferdssamfunnet og kva som skal vere kommunen si rolle i samfunnsutviklinga. I Solund trur vi at velferdssamfunnet må utviklast i samarbeid mellom innbyggerar, samfunnsaktørar og kommuneorganisasjonen.

I dette ligg det at kommunen ikkje er ein servicebutikk, men heller ein drivar i lokalsamfunnsutviklinga. Kommunen er framleis lovmynde og demokratisk arena, men må drive på ein måta som inviterer til samskaping for å løyse dei komplekse oppgåvene.

2.2 Ny bru, ny skule og nytt sentrum

Dei neste åra er det 3 konkrete satsingar i førre periode, som vil krevje mykje ressursar og merksemd frå kommunen i kommande periode:

1. Samferdsel - ny bru Ytre Steinsund

Erstatte ferjesambandet Daløy – Haldorsneset med fast samband. Dette knyter Solund saman til ein felles bu- og arbeidsområde.

Reguleringsplanen er godkjent og det er løyvd midlar til oppstart i 2020.

Kommunen vil i kommande periode arbeide for å sikre maksimal samfunnsgevinst av prosjektet, mellom anna industriområde og djupvasskai.

Figur 4: Bru over Ytre Steinsund.

¹ Omsorgsbyrde - handlar om forholdet mellom yrkesaktive og ikkje yrkesaktive i samfunnet

2. Oppvekst - ny skule på Hardbakke

Det nye skulebygget får moderne og funksjonelle undervisningslokale.

I møte 20.juni 2019 vedtok eit samla kommunestyre å gå vidare med forprosjekt til nytt skulebygg og bibliotek. Planlagd byggestart er våren 2020.

Kommunen vil arbeide for å gjennomføre prosjektet slik at det bidreg til eit positivt og inkluderande oppvekstmiljø. Bygget skal også fungere som ein moderne arbeidsplass og samlingsplass for heile kommunen.

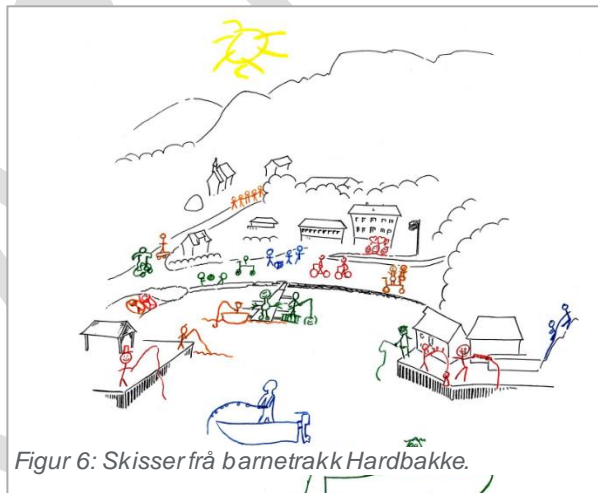

Figur 5: Skisser nytt skulebygg

3. Sentrumsutvikling - Områderegulering av sentrum på Hardbakke

Regulering av området på Hardbakke skal legge til rette for auka aktivitet i Solund kommune. Planarbeidet er i gang og skal mellom anna sikre framtidig hamn for ekspressbåt, reiselivsnæring, betre gangsamband, betre tilkomst til dagens hamn, betre kapasitet i gjestehamn og servicebygg, samt bustadfortetting.

Kommunen vil arbeide for at planen legg til rette for god kvalitet i tettstadsutviklinga og vil følgje opp med strategiske grunnkjøp viss mogleg.

Figur 6: Skisser frå barnetrakk Hardbakke.

Figur 7: Full fart inn i framtida. Solund kommune turistinformasjon.

3 Solund tek sats og prioriterer

I møte med innbyggerane har vi identifisert fire måltema som krev særskilt merksemd og nye strategiske grep dei neste fire åra. Desse tema inngår også i handlingsprogrammet i vedlegg 1, der alle basistema også er omtalt. Her finn du også dei strategiske grepa som skal gjerast for å nå måla.

3.1 Bruk og vern av sjøareala

Målet er å setje av nye sjøareal til berekraftig fiskeri- og havbruksnæring som nyttar det framtidige potensialet som ligg i lovverk og teknologi.

Solund kommune er ein rein øykommune med holmar, skjer, fjordar og viker, for ikkje å snakke om store opne sjøområde. Solund er difor ein svært attraktiv kommune for mange ulike aktørar innan akvakultur, og det er difor mange ulike aktørar som har kome med innspel til arealbruk i sjøen

Når det gjeld sjødelen av arealplanen er utgangspunktet til Solund kommune at ein skal legge til rette for akvakultur, dette er også i samsvar med Lokal utviklingsstrategi [2]. Både nasjonalt og regionalt er det også oppmoda om å sikre nok areal til fiskeri- og havbruksnæringa i kystsoneplanlegginga.

Solund vil utvikle ein arealplan for sjøområda som opnar for lokal næringsutvikling basert på ressursane i havet. Planen skal ha potensiale for vekst i marine næringar, som kan nyttast når ny teknologi og endra rammevilkår gjer det mogleg. Sjå handlingsprogrammet kapittel 4.9, for meir detaljar.

3.2 Varierte bustader og gode bukvalitetar

Målet er å auke variasjonen av bustadtypar og styrke bukvalitetane i eksisterande grender og knutepunkt.

Bukvalitetar handlar om bustader, tenester, kvalitetar, omdøme, identitet og kultur. Bukvalitetar er ein vesentleg føresetnad for trivsel i lokalsamfunnet.

Tilbakemelding frå folkemøta er at innbyggerane ynskjer tilgjengelege og attraktive areal i form av bustader og tomter, for dei som har lyst å busetje seg i kommunen. Studie frå andre kommunar [1] viser at kommunar gjennom målretta planarbeid og aktiv tilrettelegging for bustadbygging og gode bumiljø kan påverke folketalsutviklinga positivt. I handlingsplanen til Solund sin «lokale utviklingsstrategi» [2] er eit av hovudmåla å «bidra til å utvikle unike bukvalitetar i Solund».

Storparten av befolkninga bur i einebustader og ynskjer i mange tilfelle å flytte til meir lettstelte leilegheiter med livsløpsstandard når dei vert eldre. Slik kan det bli mogleg for barnefamiliar å kjøpe einebustader. Meir lettstelte bustader til den eldre delen av befolkninga gjer det også enklare å tilby heimetenester slik at fleire kan klare seg sjølv lenger.

Solund vil stimulere til auka bustadbygging/rehabilitering av bustader ved meir offentleg-privat samarbeid og. Unge i etableringsfasen og eldre som vil flytte frå einebustadane sine må prioriterast. Vi må også avklare framtidig rolle og strategi for Solund bustadstifting og drive aktiv informasjon om tomter og bustadtilbod. Sjå handlingsprogrammet kapittel 4.1, for meir detaljar.

3.3 Mangfaldig næringsliv og fleire arbeidsplassar

Målet er auka næringsutvikling, meir mangfald i næringsliv og fleire arbeidsplassar

Tilbakemelding frå folkemøta er at det er ynskje om å utvikle og å utnytte dei naturgjevne ressursane ein har i Solund. Ulike satsingsområde på sjøen og i kystlandskapet kan vere med på å gje arbeidsplassar til fleire. Sjølv om landbruket som næring er redusert, er det likevel viktig å bevare næringa sin matproduksjon og kulturlandskapet den skapar. Dette gjev verdiar på mange samfunnsområde og grunnlag for andre næringar.

Solund vil vere ein tilretteleggar for næringsutvikling ved å sikre areal til næringsføremål der det er naudsynt for å få til utvikling. I tillegg er samarbeid mellom oppvekstsektoren og næringsliv, god infrastruktur og omdømmebygging viktige for at unge skal sjå ein framtidig karriereveg i Solund. Sjå handlingsprogrammet kapittel 4.2, for meir detaljar.

3.4 Gjere Solund synleg

Målet er å vise fram det kreative og skapande moderne samfunnet Solund og det kontinuerlege utviklingsarbeidet som skjer

Frå Distriktssenteret sitt arbeid med «10-punktmodellen for lokalt utviklingsarbeid» [3] veit vi at når kommunen arbeider jamt og trutt med å betre kvalitetane i lokalsamfunnet og samtidig fortel om dei betringane som skjer, kan omdøme påverkast. Vi veit også at kommunen sine egne tilsette er ei svært viktige målgruppe for arbeidet. Når kommunen sine folk møter innbyggerane i dei ulike tenestene vert det skapt ei forteljing om kommunen og samfunnet.

Omdøme handlar om omverda si oppfatning av Solund over tid. Det finst ikkje snarvegar til godt omdøme, og det kan ikkje styrast, fordi det er andre som bestemmer korleis det er. Solund kan likevel ta nokre grep som legg grunnlag for godt omdøme.

Solund vil mellom anna starte med jamleg å vise fram dei kommunale tenestene sitt utviklingsarbeid i lokale tradisjonelle media og i sosiale media. Sjå handlingsprogrammet kapittel 4.3, for meir detaljar.

Figur 8: Postruta i ytre Solund. Foto frå turistinformasjon.

4 Vedlegg 1- Handlingsprogram 2020 – 2030

Handlingsprogrammet viser mål og tiltak i samfunnsplanen som skal koplest til økonomiplanen.

4.1 Varierte bustader og gode bukvalitetar

Grunnlag

Innbyggjarane opplever Solund som eit trivselsskapande samfunn i trygge omgjevnader. Det er eit levande bygdemiljø i Solund. Trivsel og godt bustadmiljø skapast mellom anna ved at folk treffast. Det er viktig å leggje til rette for både organiserte og meir uformelle arenaer.

Tilbakemelding frå folkemøta er at innbyggjarane ynskjer tilgjengelege og attraktive areal i form av bustader og tomter, for dei som har lyst å busetje seg i kommunen. Studie frå andre kommunar [1] viser at kommunar gjennom målretta planarbeid og aktiv tilrettelegging for bustadbygging og gode bumiljø kan påverke folketalsutviklinga positivt. I handlingsplanen til Solund sin «lokale utviklingsstrategi» [2] er eit av hovudmåla å «bidra til å utvikle unike bukvalitetar i Solund».

Talet på einebustader i kommunen ligg stabilt kring 400, medan det er om lag 50 tomansbustader/-rekkjehus. Bustadblokker er ikkje registrert. Talet hytter har auka jamt med om lag fem pr. år, og er no oppe på 208. Storparten av befolkninga bur i einebustader og ynskjer i mange tilfelle å flytte til meir lettstelte leilegheiter med livsløpsstandard når dei vert eldre. Slik kan det bli mogleg for barnefamiliar å kjøpe einebustader. Meir lettstelte bustader til den eldre delen av befolkninga gjer det også enklare å tilby heimetenester slik at fleire kan klare seg sjølv lenger.

Ei sentral utfordring i kommunar som Solund er at det kan vere vanskeleg å få nok betalt for ein einebustad til at ein kan kjøpe seg leilegheit utan å ta opp nye lån. Dette er med på å «kjøle» ned omsetnaden i bustadmarknaden. Sett i høve til folketalet har Solund liten omsetnad i bustadmarknaden.

Mål

Auke variasjonen av bustadtypar og styrke bukvalitetane i eksisterande grender og knutepunkt.

Korleis

- *Styrke etablerte sosiale nettverk og bustadmiljø ved å prioritere utviding og fortetting av bustadområde i eksisterande grender og knutepunkt.*
- *Ta ei aktiv bustadpolitisk rolle ved å analysere målgrupper og bustadbehov. Dette som grunnlag for ein bustadpolitisk handlingsplan som vert integrert i kommunen sitt plan- og styringssystem.*
- *Stimulere til auka bustadbygging/rehabilitering av bustader ved meir offentleg-privat samarbeid og. Unge i etableringsfasen og eldre som vil flytte frå einebustadane sine må prioriterast.*
- *Avklare framtidig rolle og strategi for Solund bustadstifting og drive aktiv informasjon om tomter og bustadtilbod.*
- *Tilby bustad til personar som er vanskelegstilte i den ordinære bustadmarknaden, samt stimulere til at fleire som i dag leiger bustad går frå å leige til å eige eigen bustad.*
- *Auke kompetansen om bustadmarknaden og verkemiddel i bustadforsyninga ved å etablere ei kommunal bustadgruppe med kompetanse om Husbanken sine ordningar.*
- *Legge vekt på tryggleik, fysisk aktivitet og lett tilgang til sosiale nær- og næringsområde i planlegging av byggjefelt/bustader.*
- *Evaluerer bruken av etableringstilskot og sikre at ordninga gjev måloppnåing.*

4.2 Mangfaldig næringsliv og fleire arbeidsplassar

Grunnlag

Næringslivet i Solund er nytenkjande, variert og tufta på lokale ressursar. Tradisjonelt har fiskeri, og fiskeri i kombinasjon med landbruk, vore hovudnæringa i kommunen. Marin og Maritim næring, samt tenesteytande næringar er i dag næringar i positiv utvikling. Eit av hovudmåla i lokal utviklingsstrategi [2] er å «*Bidra til auka næringsutvikling og fleire arbeidsplassar i Solund*».

Tilbakemelding frå folkemøta er at det er ynskje om å utvikle og å nytte dei naturgjevne ressursane ein har i Solund. Ulike satsingsområde på sjøen og i kystlandskapet kan vere med på å gje arbeidsplassar til fleire. Sjølv om landbruket som næring er redusert, er det likevel viktig å bevare næringa sin matproduksjon og kulturlandskapet den skapar. Dette gjev verdier på mange samfunnsområde og grunnlag for andre næringar.

Tilgang på areal til næringsføremål er naudsynt for å få til utvikling. I tillegg er samarbeid mellom oppvekstsektoren og næringsliv, god infrastruktur og omdømmebygging viktige for at unge skal sjå ein framtidig karriereveg i Solund.

Ein variert arbeidsmarknad er svært viktig for å rekruttere og behalde innbyggjarar til kommunen. Solund kommune må vere ein tilretteleggar for næringsutvikling og vere tett på dei som vil utvikle noko lokalt. I Solund må det særskilt leggest til rette for å kunne bu i Solund og jobbe andre stader.

Mål

Auka næringsutvikling, meir mangfald i næringsliv og fleire arbeidsplassar

Korleis

- *Stimulere til utviklingsprosjekt gjennom samarbeidet skule-næringsliv-offentleg, vere god vertskommune for bedriftene og sikre effektiv offentleg sakshandsaming i samband med nye etableringar.*
- *Utvikle arbeidsplassar innan marine og maritime næringar, samt reiseliv gjennom støtte til kompetanseutvikling og til knoppskyting kring dei eksisterande næringane.*
- *Sikre betre infrastruktur (veg, energi, fiber) internt i Solund og til regionen ved å drive aktiv påverknad opp mot nabokommunar, fylke og stat.*
- *Avklare næringane sine arealbehov og sikre desse gjennom revisjon av arealdelen. Setje av næringsareal, djupvasskai og utvida lokalitetskapasitet for havbruket er sentrale stikkord.*
- *Legge til rette for fleire husdyr og aktivt utmarksbeite og ta vare på kulturlandskapet sin sær eigenheit.*
- *Aktivt forvalte og nytte det kommunale næringsfondet som eit verkemiddel i arbeidet for å styrke næringsliv og busetting.*
- *Vere ein utviklingsorientert kommuneorganisasjon som sikrar god kopling mellom samfunnsutvikling og næringsutvikling gjennom planar og handling, til dømes kystsoneplanlegging.*
- *Samarbeide med kommunane i HAFS for å vidareutvikle Kystparken og vere pådrivar for å etablere Skjergardstenesta, delta aktivt i park-samarbeid*
- *Samle næringane jamleg for å kunne gripe fatt i aktuelle felles problemstillingar, og sjå særskilt på potensialet og arbeidet med å bli UNESCO-lista geopark².*

² UNESCO er ein FN organisasjon for utdanning, vitenskap, kultur og kommunikasjon. Eit område som vert godkjent som ein Europeisk Geopark oppnår samtidig å inngå i UNESCO's "Global Network of Geoparks".

4.3 Gjere Solund synleg

Grunnlag

Frå Distriktssenteret sitt arbeid med «10-punktmodellen for lokalt utviklingsarbeid» [3] veit vi at når kommunen arbeider jamt og trutt med å betre kvalitetane i lokalsamfunnet og samtidig fortel om dei betringane som skjer, kan omdømme påverkast. Vi veit også at kommunen sine egne tilsette er ei svært viktige målgruppe for arbeidet. Når kommunen sine folk møter innbyggjarane i dei ulike tenestene vert det skapt ei forteljing om kommunen og samfunnet.

Omdømme handlar om omverda si oppfatning av Solund over tid. Det finst ikkje snarvegar til godt omdømme, og det kan ikkje styrast, fordi det er andre som bestemmer korleis det er. Solund kan likevel ta nokre grep som legg grunnlag for godt omdømme.

Når vi spør innbyggjarane får vi fram at Solund har eit positivt omdømme som ein rein øykommune med mykje øyar, holmar, skjer, fjordar og viker, og store opne sjøområde. Mange legg vekt på natur, tryggleik og fridom. Andre set stor pris på at vi har gode tenester og mange varierte tilbod. Mange framhevar at i Solund-samfunnet er det lov å prøve, og du gjer ein forskjell. Du blir sett. Mange trekker fram naboskapet og fellesskapet - korleis du vert møtt.

Det meir negative inntrykket handlar om at det er tidkrevjande å reise til Solund og at det er lite spennande arbeidsplassar/moglegheiter her. Det er også eit inntrykk av at det er vanskeleg å skaffe kompetent arbeidskraft.

Mål

Vise fram det kreative og skapande moderne samfunnet Solund og det kontinuerlege utviklingsarbeidet som skjer.

Korleis

- *Dei kommunale tenestene skal jamleg formidle sitt utviklingsarbeid i lokale tradisjonelle media og i sosiale media.*
- *Bruke handlingsrommet i det nye vestlandsfylket til å etablere nye alliansar/nettverk der Solund sine kvalitetar kan gjerast meir synlege.*
- *Skaffe meir merksemd til dei positive arrangement som skjer i Solund og i samarbeid med andre i regionen. Marknadsføring av Solund sine arrangement, til dømes via Kystsogeveke.*
- *Bruke naturkvalitetane i kommunen meir målretta i merkevare- og omdømmebygging.*
- *Halde fram med «Kva skjer i Solund», og legge ut eit «referat» på nettet etter kvar samling.*
- *Avklare profil for Solund kommune og etablere digital innbyggjarportal med lett og tilgjengeleg informasjon.*
- *Bruke lokale merkevarer som Utvær fyr, øyhopping og Lågøystolane med fleire, i marknadsføring av kommunen.*
- *Halde kontakt med ungdom under utdanning for å synleggjere bu- og arbeidsmoglegheiter.*

4.4 God oppvekst

Grunnlag

Oppvekstvilkåra for barn og unge vert opplevd som gode i Solund. Det har skjedd mykje innanfor oppvekstsektoren dei siste åra. Stadige reformer, nye læreplanar og rammeplan gjer at leiing og pedagogisk personale må omstille og vidareutdanne seg i tråd med nye retningslinjer og behov.

Barnehagen, skulen og kulturskulen er viktige for at Solundsamfunnet skal utvikle seg. Eit godt oppvekstmiljø kan auke attraktiviteten for Solund som buplass. Skal oppvekstsektoren vere god, er det naudsynt å rekruttere, behalde og vidareutvikle kompetent arbeidskraft. Lokaltetar, inventar og utstyr er også viktig.

Gjennom nasjonale ordningar vert skulane målt blant anna i høve til resultat og trivsel. Solund kommune må vere ein aktiv barnehage- og skuleeigar som nyttar kunnskap om kvalitet til ny utvikling.

Sentrale utfordringar er å sikre tilpassa opplæring og samordning for dei med spesielle behov. Samtidig er det krevjande å sikre stabilitet i lærarstaben.

Mål

Barnehagen, skulen og kulturskulen i Solund skal vere inkluderande og trygge arenaer der barna trivst, utviklar seg, lærer og har gode kvardagar.

Korleis

- *Alle skal vere opptatt av trivsel, meistring og læring i oppvekstsektoren, og det skal leggest vekt på godt samarbeid mellom heim og oppvekst.*
- *Oppvekst skal vere ein aktiv del av lokalsamfunnet der ein styrkar verdiar som frivilligheit, deltaking, kultur og idrett .*
- *Sikre at skule og barnehage er med på å gje barn og unge eit positivt inntrykk av Solund gjennom deltaking i nærmiljøet, og god kontakt med næringslivet.*
- *Vidareutvikle eit positivt og inkluderande oppvekstmiljø, der ein arbeider systematisk med å fremje sosial kompetanse, psykisk og fysisk helse, samt utjamnar sosial ulikskap.*
- *Sikre eit høgt fagleg nivå på læringsarbeidet og varierte undervisningsmetodar, der det vert lagt vekt på at alle skal kunne oppleve utfordringar og meistring.*
- *Samarbeid mellom barnehage og skule for å sikre god overgang mellom einingane til det beste for det einskilde barnet og gruppa.*
- *Tidleg tverrfagleg samarbeid mellom føresette, skule, barnehage, PPT, helsestasjon-/ skulehelsetenesta og barnevern, der ein er uroa for den faglege og sosiale utviklinga.*
- *Sikre kompetanse og utvikle teknologiske moglegheiter og ta det i bruk i kvardagen i oppvekst.*

4.5 God alderdom

Grunnlag

Folk lever lengre, er meir aktive enn tidlegare og er ein stor ressurs i samfunnet, m.a. i frivillig arbeid. Med auka levealder og kanskje lengre tid i arbeidslivet, er det ekstra viktig at både eigeninnsats og samfunnsinnsatsen for eit godt livsløp og ein god alderdom startar tidleg i livet. Det er gode haldepunkt for at gode levevanar gjennom størstedelen av livet kan gi eit godt utgangspunkt for ein god alderdom, med best mogeleg helse og funksjon. Dette vil dessutan fremje mogelegheita til å klare seg sjølv i eigen bustad, og desto meir dersom denne er bygd i livsløpsstandard.

Folketalsframskrivinga bereknar at delen eldre over 80 år aukar kraftig mot år 2040. Lengre levealder fører antakeleg til nye utfordringar og moglegheiter for kommunen sitt helse- og velferdsapparat. Mellom anna kan kommunen oppleve at det er for få i arbeidsfør alder til å ta seg av dei som treng hjelp. Kommunen er anbefalt å ha ein langsiktig plan for dette. Det er på landsbasis særskilt førespegla meir enn dobling i førekomst av demens frå 2006 til 2050, dersom aldersspesifikk utbreiing held seg på dagens nivå. Ein ser og auke i nye krefttilfelle i fylket, men med stabil dødelegheit.

Regjeringa sin reform «Leve heile livet» [4] skal bidra til at eldre kan meistre livet lenger, ha tryggleik for at dei får god hjelp når dei har behov for det. Samtidig skal pårørande kunne bidra utan at dei vert utslitne.

Mål:

Innbyggjarane i Solund skal ha ein god og aktiv alderdom.

Korleis:

- *Legge til rette for ei aktivt, inkluderande samfunn for alle med funksjonelle bustader, transporttilbod, møteplassar og aktivitetar som gjev meningsfulle dagar i alle livsfasar.*
- *Sikre god kompetanse ved å gi tilsette moglegheiter for kompetanseheving som møter dagens og framtidens utfordringar med fleire eldre i samfunnet.*
- *Sikre god rettleiing til innbyggjarane om helse og trivsel i alle livsfasar.*
- *Legge til rette for at eldre kan fungere som ein ressurs på alle arenaer*
- *Legge til rette for eigenutvikling*

4.6 God helse og omsorg heile livet

Grunnlag

Helse- og omsorgstilbodet i Solund er godt. Helse- og omsorgstenesta består av institusjon- og heimeteneste, praktisk bistand/heimehjelp, teneste for psykisk utviklingshemma (PU), rus- og psykiatri, psykologteneste, legeteneste, helsestasjon- /skulehelseteneste, HAFS barnevernteneste, jordmorteneste, ergoterapi, fysioterapi, dagavdeling, kjøkken, vaskeri, reinhald, dagsenter og arbeidsstova »Flittige Hender«.

For å gje brukarane best mogleg tenester, og for å drive effektivt, driftar ein helse- og omsorgseininga etter LEON- prinsippet³. Dette inneber at ein tilbyr tryggleik og tenester som gjer at flest mogleg hjelpetrengande skal kunne bu i eigen heim. Menneske som er meir hjelpetrengande vil få tilbod om omsorgsbustad, og tilbod på Solundheimen dersom naudsynt.

Talet på eldre over 70 år er venta å auke litt fram mot 2020, deretter kraftig fram mot 2035. Talet på personar eldre enn 70 år er venta å auke med om lag 70 personar, noko som utgjer litt i underkant av 50% auke. Det er venta ein auke i andel som får demens og kreft [5].

Samhandlingsreforma legg opp til at kommunane må behandle, og gje tilbod til pasientar med meir komplekse og samansette behov. På Solundheimen er det oppretta kommunal akutt døgnplass (KAD seng) for å imøtekomme behov.

Raskare utskriving frå sjukehus og andre helseinstitusjonar vil og krevje at kommunane har godt kvalifiserte tilsette i alle ledd i helse- og omsorgssektoren.

Det blir satsa meir på førebyggjande tiltak i heimen i kombinasjon med andre tiltak som velferdsteknologi og nye småbustader med universell utforming. Dette må takast omsyn til ved utforming av handlingsplan for bustadbygging.

Helsestasjon-/skulehelsetenesta møter alle barn i aldersgruppa frå 0 -20 år og foreldre. Tenesta har også jordmortenesta som er knytt til helsestasjonen.

Mål:

³ LEON er forkorting for lågaste, effektive omsorgsnivå.

Innbyggerane skal i størst mogleg grad vere aktive, kunne ta ansvar sjølve, oppleve livsmeistring og livskvalitet, gjennom heile livet

Korleis

- *Tverrsektoriell livsløpinnsats for å oppnå best mogeleg helse, både på kort og lang sikt i befolkninga ved å gi rettleiing, lågterskeltilbod og førebyggjande arbeid blant barn og unge.*
- *Tidleg førebygging av sjukdom og skade og rask avklaring av hjelpebehov, rett behandling og omsorg ved å tilby gode tverrfaglege tenester og samarbeid.*
- *Utvikla tilbod til alle som treng pleie- og omsorgstenester og aktivitetstiltak.*
- *Ta i bruk ny velferdsteknologi⁴ når dette kan bidra til gode tenester og effektiv ressursbruk.*
- *Skape eit godt og variert tilbod til innbyggjarar ved å samarbeide med frivilligheita og private aktørar.*
- *Sikre riktig kompetanse for å møte dagens og framtidens utfordringar.*

4.7 God folkehelse

Grunnlag

Helse er meir enn frávær av sjukdom og plagar. Det handlar om å meistre livet sitt med dei mogelegheitene og grensene som finnst. Det er m.a. å oppleve livet som meningsfullt, ha nokon som står ein nær og å tilhøyra eit fellesskap.

Solund si folkehelseoversikt gjev til ein kvar tid eit bilde over hovudutfordringar og suksessar i kommunen, og denne kunnskapen skal nyttast i plan- og budsjettprosessar. Så skal tiltak iverksetjast for å møte desse utfordringane. Oversikta viser dessverre at helse er skeivfordelt i alle helseutfordringar i Norge. Slik sosial ulikskap må få prioritet, sjølv om kommunen vår kan vise til relativt gode tal [5].

Utviklinga går i retning av betre samansette tenester for brukaren og større vekt på folkehelse. Sektorovergripande heilskapstenking i folkehelsearbeidet er naudsynt, då 90% av folkehelsearbeidet skjer utanfor helsetenesta, og i samarbeid med andre. Folkehelseperspektivet må derfor integrerast i kommunale avgjerdsprossar og planar, samt kartlegging av folkehelsesituasjonen som grunnlag for løpande planarbeid.

Kommunen ynskjer å legge til rette for sunne levevanar og fremje fellesskap, tryggleik og deltaking i lokalmiljøet.

Mål

Å utjamne sosial ulikskap og sikre best mogeleg helse for alle innbyggjarane.

Korleis

- *Setje eit heilskapleg fokus på faktorane som har innverknad på helsa, med tiltak i alle sektorar for å kunne skape gode oppvekst- og levekår.*
- *Påverke m.a. oppvekst, utdanning, arbeid, inntekt og helsevaner, og samspelet mellom desse gjennom livet.*

⁴ Velferdsteknologi er teknologi som kan bidra til auka tryggleik, sikkerheit, sosial deltaking, mobilitet og fysisk og kulturell aktivitet, og styrke den enkelte sin evne til å klare seg sjølv i kvardagen til tross for sjukdom og sosial, psykisk eller fysisk nedsett funksjonsevne.

- *Legge til rette for sunne levevanar og fremje fellesskap, tryggleik og deltaking i lokalmiljøet.*
- *Etablere samansette, helst universelle løysingar gjennom godt samarbeid internt og med eksterne aktørar. Og ikkje minst samordning av tiltak.*
- *Sikre at folkehelse er tema i alle planarbeid i kommunen.*
- *Vurdere etablering av frisklivssentral som er ei helse- og omsorgstjeneste, der fleire av tilboda er ei helsehjelp, der sentralen skal følgje lover og forskrifter som vedkjem kommunale helse- og omsorgstenester.*

4.8 Variert kultur- og fritidstilbod

Grunnlag

Ei meiningsfull fritid som gjev rom for gode opplevingar, anten åleine eller saman med andre, byggjer identitet og skaper trivsel og god helse. Kommunen har eit breitt kultur- og fritidstilbod av ulik karakter som skapar engasjement og trivsel hos mange. Kulturlivet i Solund er eit samarbeid mellom frivillige organisasjonar, eldsjeler, næringsliv og kommunen. Kyrkja er også ein viktig kulturberar i samfunnet, og kyrkjebygga i kommunen vert også nytta som konsert- og teaterlokale i stor grad.

Lag og organisasjonar er med på å gje innbyggjarane arenaer som styrker fysisk aktivitet. I tillegg er det svært mange som nyttar seg av vegar, turløyper og naturen som aktivitetsarena.

Ikkje alle finn seg til rette i tradisjonelle organiserte aktivitetar, og ein må sikre at det finst tilbod å delta i utanom desse. Ved å skape møteplassar der unge blir sett, høyrte og tatt på alvor, kan ein inspirere born og unge til å engasjere seg. Difor er det viktig å ha eit mangfald av arenaer for deltaking og tilhøyrighet, på tvers av alder, med botn i felles interesser.

Sidan førre rullering av kommuneplanen har Solund i mykje større grad vorte eit fleirkulturelt samfunn. Dette er ein styrke, og ein kan byggje vidare på dei gode erfaringane ein har gjort gjennom deling av ulike kulturar på ulike område. I dette arbeidet spelar Frivilligsentralen og Gjenbruket ei viktig rolle som møtepunkt og koordinator. Kommunen har også gode erfaringar med å nytte volontørar.

Mål

Gi alle innbyggjarane i kommunen eit rikt og variert kulturtilbod og vidareutvikle kulturinstitusjonar med høg kvalitet.

Korleis

- *Bidra til at Solund Ungdomsråd får gjere ein god jobb, og oppfordre ungdom til å engasjere seg gjennom slike kanalar.*
- *Legge til rette for og støtte opp om aktivitet innanfor kultur og fritid m.a. ved utlån av gratis utstyr og sponing av aktivitetar, slik at alle har moglegheit til å bli med. Dette i nært samarbeid med frivillige lag og organisasjonar.*
- *Solund folkebibliotek skal bidra til utviklinga av kunnskapssamfunnet, og sikrar tilgang til kunnskap og kultur for alle innbyggjarane.*
- *Vidareutvikle ein skapande og kreativ kulturskule ved å sikre ressursar til ei stabil og føreseieleg drift.*
- *Sikre at ungdom i vidaregåande opplæring får ta del i aktivitetar og utvikling av samfunnet ved å legge til rette for å dagpendle til vidaregåande skule.*
- *Sikre felles møteplassar med lett tilkomst for barn og ungdom ved å legge til rette for funksjonell transport.*

- Sikre tenlege skuleruter som er godt samordna med andre kommunikasjonsstilbod.
- Sikre tenlege lokalitetar for større arrangement i Solund.

4.9 Berekraftig arealbruk

Grunnlag

Berekraftig arealbruk handlar om å sikre ein arealbruk som kan bidra til ei utvikling som tek omsyn til klima og miljø, økonomi og sosiale tilhøve.

Kommuneplanen sin arealdel vedteke 2008, har prinsipielle avklaringar kring byggeområde og bruk av strandsone som i hovudsak kan vidareførast i neste periode. Det låg også til grunn ei omfattande konsekvensutgreiing for den planen. Gjennomgang av gjeldande arealdel viser at det er rikeleg tilgang på areal, men at ein må vurdere om desse areala ligg på rett plass og om føresegnene til planen gjev tilstrekkeleg fleksibilitet. For landarealet handlar det i stor grad om justering av eksisterande byggeområde og legge grunnlag for livskraftige grender og sentrumsutvikling på Hardbakke.

Når det gjeld sjødelen av arealplanen er utgangspunktet til Solund kommune at ein skal legge til rette for akvakultur, det står det også i Lokal utviklingsstrategi [2]. Både nasjonalt og regionalt er det oppmoda om å sikre nok areal til fiskeri- og havbruksnæringa i kystsoneplanlegginga. Dette skal vegast opp mot miljøomsyn og andre samfunnsinteresser. Ein skal forvalte naturlege bestandar av laksefisk og deira leveområde i tråd med naturmangfaldslova.

Solund kommune er ein rein øykommune med mykje øyar, holmar, skjer, fjordar og vikar, for ikkje å snakke om store opne sjøområde. Solund er difor ein svært attraktiv kommune for mange ulike aktørar innan akvakultur, og det er difor mange ulike aktørar som har kome med innspel til arealdelen.

Mål

All arealbruk skal skje på lokalsamfunnet og naturen sine premisser.

Korleis

- *Prinsippa for langsiktig arealbruk i kommuneplanen sin arealdel frå 2008 skal leggjast til grunn for vidare utvikling, men det må bli enklare å utføre små tiltak på eksisterande eigedom utan å måtte søkje dispensasjon.*
- *Utviding og fortetting av bustadområde, og auke bukvaliteten i eksisterande grender og knutepunkt skal prioriterast for å styrke sosiale nettverk og bustadmiljø.*
- *Det skal setjast av areal til næringsområde og djupvasskai i ytre Steinsund, og tilpassa dagens behov i samband med bygging av ny bru.*
- *Det skal setjast av nye sjøareal til berekraftig fiskeri- og havbruksnæring som nyttar potensialet som ligg i lovverk og teknologi som i størst mogleg grad tek omsyn til miljø og andre samfunnsinteresser.*
- *Det skal sikrast område til rekreasjon, fritid og reiseliv ved å prioritere nokre områder det det ikkje skal opnast for utbygging.*

4.10 Betre samferdsle og infrastruktur

Grunnlag

Solund har relativt gode kommunikasjonar både sørover og nordover langs kysten. Ekspressbåtruta gjer at ein er om lag to timar frå viktige knutepunkt som Bergen og Florø. Internt i kommunen er hovudtransportmidlet bil, med ferjer og hurtigbåtar som knyter nettverket av øyar saman. Bru over Ytre

Steinsund skal realiserast, og vil revolusjonere samferdsla i kommunen med nye reisevegar og mogelegheit å ferdast landvegen til og frå Ytre Sula døgnet rundt.

Det er fleire sentrale utfordringar kommunen må ta tak i når det gjeld samferdsel. Det gjeld mogelegheiter for kommunikasjon til og frå kommunen, og internt i kommunen. Begge er viktige, og må sjåast i samanheng. Det viktigaste er at det også i framtida vert enkelt for alle innbyggjarane å reise både internt i Solund, og til og frå kommunen. Utvikling av reiselivet er med å styrke dei lokale rutene.

Bil vil vere eit viktig transportmiddel i Solund uansett på kva måte kollektivtrafikken utviklar seg. Vegstandarden i kommunen må vere god. Samstundes må tilførselsvegar utanfor kommunen vere tilpassa Solund sine behov.

Breibandstilbodet er stadvis godt utbygd, men det må gjerast meir. Mobildekninga er stadvis dårleg og dette er utfordrande mellom anna for tilgang til akutte og halvaktive helsetenester på telefon

Status på straumtilførsel er at linjenettet er bra oppdatert. Det vil seie at kommunen kan forsynast frå ein anna kant viss det vert brot på linja.

Mål

Legge til rette for størst mogleg mobilitet for personar og gods både internt i kommunen, og mellom Solund og fastlandet.

Korleis

- *I all planlegging som gjeld infrastruktur og samferdsle skal det fremjast og leggjast til rette for lett tilgjengelege, sosiale møteplassar og trygg, aktiv transport fremjast. Til dømes veglys, sykkel- og gangfelt.*
- *Prioritere tiltak for utbetring av flaskehalsar på vegar som er utfordrande for næringslivet.*
- *Samarbeide med nabokommunar, organisasjonar og næringslivet om lokale prioriteringar for å få samferdsletiltak inn i overordna styringsdokument.*
- *Sette av årlege økonomiske ressursar til breibands- og teleutbygging og sikre mobildekning som fullverdig erstatning for fasttelefon i heile kommunen.*
- *Legge til rette for ekspressbåtstogg på Hardbakke ved å regulere hamn og farlei.*
- *Ha ein tett dialog med næringslivet og innbyggjarar om behovet for gjestehamn, småbåtkaier, kaier og tilkomst med båt.*
- *Legge til rette for å gå og sykle, samt bruk av andre låg eller null-utslepp framkomstmiddel. Også i eigen organisasjon.*
- *Prioritere bustadbygging der det allereie er infrastruktur og slik gjere behovet for transport mindre.*
- *Arbeide for å realisere bru over Krakhellesundet og ny fylkesveg fram til nytt ferjeleie på austsida av Losna.*
- *Sikre god standard på kommunale vegar gjennom systematisk vedlikehald.*

4.11 Klimaomstilling

Grunnlag

Frå fylket sin klimaplan [6] veit vi at klimaomstilling krev omfattande tiltak. Dette må skje relativt raskt om vi skal klare 2-gradersmålet, og det langsiktige målet til FN sitt klimapanel om netto nullutslepp.

Klimaomstilling omfattar såleis både samfunnsendring, klimatilpassing og utsleppsreduksjon, og vi må bli «smartare, tryggare og grønarare». Smartare ved at kvar einskild tek ansvar, og at vi utviklar fagmiljø, kunnskap og næring. Tryggare ved at bygg, busetnad, infrastruktur og samfunn er tilpassa, og har redusert sårbarheit i møte med klimaet i dag og i framtida. Grønarare ved at vi tek minst vår del av dei nasjonale måla om utsleppsreduksjon.

Klimaendringane er så store at ein bør ta fleire verkemiddel i bruk på alle nivå og samfunnsområde. I og med at samfunnet på sikt må ha netto nullutslepp av klimagassar er det nødvendig å redusere utslepp knytt til både produksjon og forbruk, som igjen inneber at vi må endre både produksjonssystem og det offentlege og private forbruket.

Ei berekraftig utvikling i Solund handlar om å forvalte ressursgrunnlaget på best mogeleg måte for framtidige generasjonar. Det er naudsynt at Solund tek sin del av ansvaret ved å ta del i nasjonale og globale miljøutfordringar.

Solund kommune ynskjer å kombinere klimatilpassingstiltak med utsleppsreduksjon på veg til nullutslepp, inkludert ei samfunnsendring på vegen til eit nullutsleppssamfunn. Det er ein krevjande prosess der samfunnet omstiller seg, samstundes som vekst og utvikling skjer innanfor naturen sine tolegrensar.

Mål

Berekraftig utvikling i høve klima og miljø skal vere eit førande prinsipp for utvikling og vekst i Solund.

Korleis

- *Ta omsyn til berekraftige og klimavenlege løysingar i offentlege innkjøp.*
- *Heve kompetansen i privat og offentleg sektor kring klimavenlege løysingar.*
- *Utvikle klimasmarte og energieffektive løysingar innan bygg, driftsmidlar og kommunal tenesteyting ved å aktivt nytte støtteordningar.*
- *Arbeide aktivt med haldningsskapande arbeid.*
- *Sikre at innbyggjarane i Solund har god kunnskap om kva som må gjerast for å sikre berekraftig utvikling.*
- *Innan 2021 skal Solund ha tilgjengelege ladestasjonar som gjer det praktisk å nytte el-bil i heile kommunen.*
- *Revidering av Solund kommune sin klimaplan.*

4.12 Trygt samfunn

Grunnlag

Solund sin ROS analyse [7] heiter «Å forvente stormen når stilla rår», og er ei analyse av den risikoen som er i kommunen og i kva situasjonar ein er særskilt sårbar. Ei særskilt utfordring for Solund kommune er at vi er ein rein øy-kommune. Dette må det takast ekstra omsyn til, både i arbeidet med ROS-analyse og beredskapsplanar. Vi må i stor grad «greie oss sjølve», spesielt i starten av ei hending. Det tek tid for andre hjelpeinstansar å kome seg til kommunen.

Solund sin beredskapsplan [8] skal sikre at Solund har ein best mogleg beredskap mot aktuelle kriser og uønskte hendingar. Aktuelle hendingar kan vere lengre straumutfall, ekstremvêr, brann, større trafikkulukker, utbrot av smittsame sjukdommar med meir.

Klimaendringane gjer at faren for ekstremvêr aukar. Meir nedbør gjev større risiko for veggstengingar på grunn av ras eller utgraving, og auka havnivå trugar sjønær bygg og infrastruktur. Ekstremvêret trugar også særskilt straum- og telenettet.

Å ta omsyn til klimasårbarheit i arealplanlegginga er derfor eit viktig grep, men det er ei utfordring både økonomisk og teknisk. Næringslivet i Solund er stadbunden og må utvikle seg i stor grad der dei naturgjevne tilhøva er best.

Mål

Solund kommune skal vere ein trygg stad å bu, leve og arbeide.

Korleis

- *Solund Kommune skal vere budd på uønskte hendingar og klimautfordringar. Dette skal innarbeidast i all kommunal planlegging med involveringar av aktuelle samfunnsaktørar, både offentlege og private.*
- *Ha oppdaterte planar for samfunnstryggleik og beredskap som byggjer på dei risikofaktorane som den overordna ROS-analysen vår peikar på.*
- *Gjennomføre ROS- analyser i arealplanlegginga.*
- *Oppdatere/revidere beredskapsplanen annakvart år, eller oftare ved behov.*
- *Øve på å handtere krisesituasjonar.*
- *Finne alternativ vassforsyning til Hardbakke og i tillegg eit reservevatn. Setje av område til drikkevasskjelder i grendene. Områda må setjast av i arealplanen.*
- *Setje av areal til helikopterlandingsplass(ar).*
- *Fokus på trygg skuleveg ved å oppdatere trafikktryggleiksplanen kvart 4. år og tilhøyrande handlingsplan kvart år.*
- *Synleggjere våre behov inn mot eksterne aktørar som t.d. politi*

4.13 Godt forhold til naboane i regionen

Grunnlag

Solund har tradisjonelt sterke nettverk langs kysten og står i svært mange strategiske og praktiske oppgavesamarbeid. Døme på dette i offentlig sektor er:

- Samarbeid både mot Nordhordland og Bergen (renovasjon, feieteneste, PPT, politi, BKK).

- Samarbeid i HAFS – HAFS regionråd, HAFS barnevern, Sognefjorden Kystpark, nettverk oppvekst
- Samarbeid mot Sunnfjord – SYSIKT, Helse Førde
- Langs kysten – Kystrådet, Visit Fjordkysten, Fjordane Friluftsråd, Kystvegen, jordmortenesta i Florø

Solund kommune har vore gjennom ein omfattande kommunereformprosess og konkluderte med å ikkje slå seg saman med andre kommunar. Kommunen er oppteken av å løyse så mykje ein kan lokalt, også for å sikre kompetanse lokalt. Men på nokre område er det viktig å samarbeide og også å kunne ha nettverk for læring og erfaringsutveksling.

Mål

Høg kvalitet på tenestene til innbyggjarane.

Korleis

- løyse oppgåvene og tenestene mest mogleg lokalt. Deretter sjå etter samarbeid der dette er best mogleg tenleg.
- Vere aktiv i ulike samarbeid og der det er mogleg, styre ulike samarbeid frå Solund,
- Ha fokus på kva oppgåve som skal løysast og finne dei rette samarbeida i forhold til oppgåva som skal løysast.

4.14 God kommunal drift

Kommunen si viktigaste oppgåve er å levere gode tenester til innbyggjarane. I Solund kan tenestene vere «tett på», og ein kan lett fange opp dei behova som er i samfunnet og ha ein god dialog med innbyggjarane. Ein har også moglegheit for eit godt tverrfagleg og heilskapleg «blikk» på oppgåvene dersom ein organiserer tenester og oppgaveløysing godt.

Ei av utfordringane i framtida vil truleg vere å rekruttere tilsette til m.a. leiarstillingar, og sikre at organisasjonen har den kompetansen som til ei kvar tid er naudsynt. Kommunen må møte dette offensivt, og nytte moglegheitene som ligg i å kunne vere ein liten, men moderne og lærande organisasjon. Med spenn i arbeidsoppgåver treng ein ansvarlege tilsette som samhandlar for å løyse oppgåver. Og vi treng ei innstilling om at vi skal byggje og styrke kompetanse i eigen organisasjon. Aktiv bruk av ny teknologi vil vere ein viktig reiskap i dette.

Dei tilsette skal oppleve ein profesjonell arbeidsgjevar som både stiller krav, men som også legg til rette for at dei tilsette kan utføre dei oppgåvene dei er sett til.

Mål

Tenesteproduksjon som held eit høgt fagleg nivå, møter framtidige utfordringar og stimulerer til utvikling og resultatoppnåing.

Korleis

- Sikre trygge leiarar gjennom å stimulere til leiarutdanning, og kontinuerleg fagleg oppdatering.
- Ha oppdaterte styringsdokument for ein god arbeidsgjevar- og personalpolitikk i tråd med gjeldande regelverk, og utarbeidd i samarbeid med tillitsvalde.
- Lytte til brukarane av tenestene, og nytte samarbeidsforum aktivt som ein ressurs.

- Vidareutvikle ein kommunal organisasjon med omstillings- og endringsvillige medarbeidarar i samspel med brukarane av tenestene.
- Formidle rett budskap til rett person eller instans, til rett tid, gjennom rett kanal ved å bruke dei ulike informasjonskanalane aktivt for å halde innbyggjarane oppdatert på kommunal aktivitet og tenester (facebook, instagram, heimeside, post og sms).
- Ivareta og vidareutvikle den gode standarden på kommunaltekniske anlegg, og drive aktivt helse-, miljø- og tryggleiksarbeid og energikøkonomisering.
- Samarbeide med andre kommunar om pålagde oppgåver som krev særskild kompetanse som vi ikkje kan løyse lokalt.
- Vidareutvikle livstilpassa personalpolitikk, ein framtidsretta arbeidsgjevarpolitikk og samarbeid med tillitsvalde.
- Vidareutvikle lokal lønspolitikk og strategisk plan for kompetanseutvikling og rekruttering.
- Synleggjere kommunen som ein attraktiv arbeidsgjevar som til ei kvar tid er i samsvar med den teknologiske og sosiale utviklinga i samfunnet.
- Vidareutvikle ein positiv organisasjon der ein tek vare på kvarandre, og gjev tilbakemelding på den jobben som vert utført. Det er ein god og utfordrande stad å jobbe.
- Legge vekt på samhandling mellom sektorane i kommunen, og leggje til rette for interaksjon for å skape betre tenester og tilbod.
- Selje kompetanse ut der det er naturleg at Solund utviklar spisskompetanse.

5 Vedlegg 2 – Status og utfordringar for Solund

5.1 Verda i endring

I Sogn og Fjordane fylke sin planstrategi for 2016-2020 [11], er det trekt opp fem sentrale utviklingstrekk:

- **Globalisering og sentralisering** gjer at stadig større delar av befolkninga i fylket bur i eller nær eit større sentrum. Den viktigaste faktoren er tilgang på arbeidsplassar, bustader og utdanning.
- **Migrasjon og inkludering** vert ein stadig viktigare moglegheit og utfordring for fylket, då vi på relativt kort tid har blitt eit meir fleirkulturelt samfunn.
- **Kvinner, utdanning og arbeidsmarknad** er noko av grunnlaget for fylket si «svake» utvikling. Unge kvinner har ein større tendens til å flytte frå heimstaden enn unge menn, hovudsakeleg for å ta høgare utdanning.
- **Verdiskaping og utvikling av kunnskapssamfunnet** er avgjerande for å skape fleire arbeidsplassar som igjen er den viktigaste drivaren for folkevekst. Basisnæringane er dominerande i fylket.
- **Klimaendringane** gjev utfordringar for fylket hovudsakleg knytt til klimagassutslepp og sårbarheit for eit endra klima.

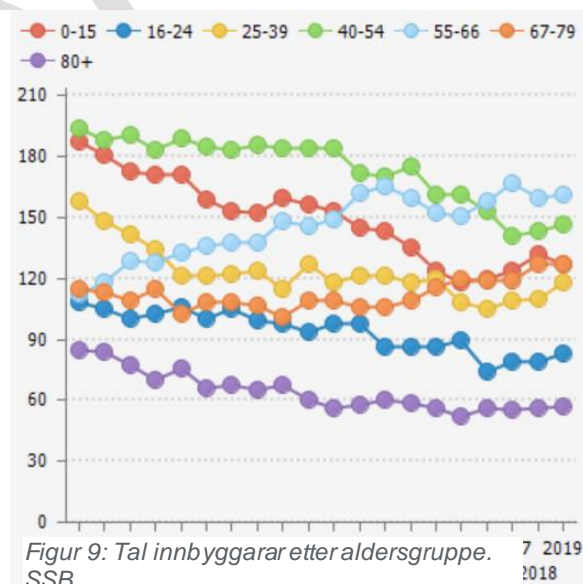
Solund kjem i berøring med alle desse utviklingstrekk i større og mindre grad.

5.2 Utviklingstrekk i Solund

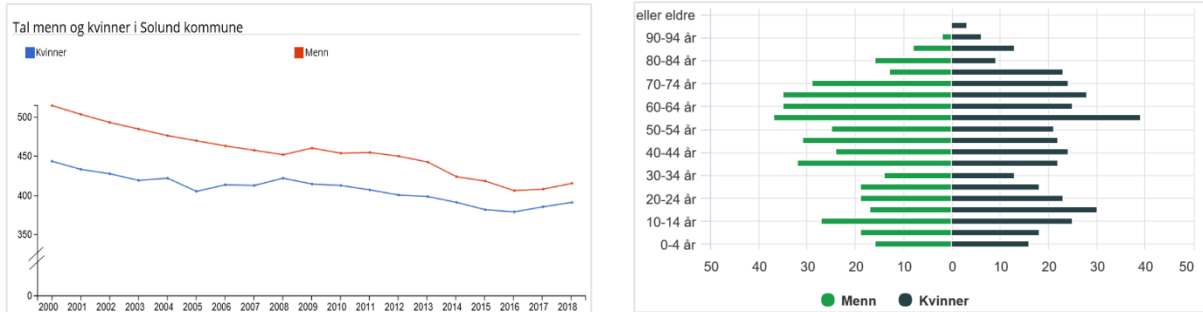
Folketalet er ved inngangen til 2019 på 820 innbyggjarar. Som vi ser av grafen har folketalet gått svakt nedover i lang tid, men stabiliserer seg i 2016, og har gått litt opp dei siste åra.

Tal fødde og døde har vore i balanse desse åra, så det er innvandring og innanlands tilflytting som bidreg til den positive utviklinga.

Av statistikken ser vi at Solund over tid har fått fleire eldre og færre unge, men at det dei siste åra har snudd litt slik at utvikling har flata ut.

Befolkningspyramiden under viser ei aldrende befolkning som vil forsterke tendensen med fleire eldre og færre unge. Det må skje ei betydeleg tilflytting av personar i «produktiv» alder og barnefamiljar for å sikre folketalsauke over tid.

Figur 10: Folketalsutvikling og forholdet mellom tal menn og tal kvinner, sidan år 2000. Kjelde: SSB og fylkesspegelelen.

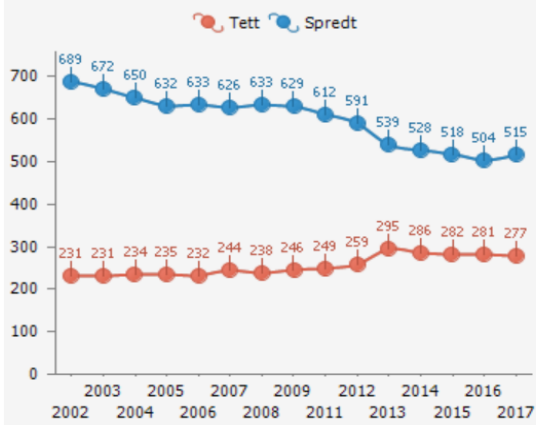
Ei lang rekke av dei strategiske grepa i førre plan, kan og bør vidareførast inn i neste planperiode, men det er naudsynt å justere kurs og fokus på nokre område. På bakgrunn av innspel i folkemøte og arbeidsmøte med administrasjon og dei politiske arbeidsgruppene har vi identifisert nokre tema som krev nye grep:

1. Varierte bustadfelt og bustadmasse er meir etterspurt, slik at fleire kan velje seg bustad etter livsfase og behov.
2. Klimaendringane er tydlegare og det må rettast merksemd både mot utsleppsreduksjon og tilpassing til meir ekstremvær i all planlegging.
3. Velferdsteknologi og digitalisering gjev nye moglegheiter på alle samfunnsområde og må i større grad reknast med i samfunnsplanlegginga, og særskilt inn mot kommunal tenesteproduksjon.
4. Kampen om kystlandskapet og sjøareala spissar seg til, og ei rekke interesser kolliderer i kommunen sine sjøområde og strandsone.
5. Samferdsle er i endring med at det kjem ny bru over Ytre Steinsund og at ny ekspressbåtstogg på Hardbakke kan vere aktuelt. Dei lokale båtrotene og bussruter kan bli endra.
6. Vestland fylkeskommune er etablert og Solund har bestemt seg for å halde fram som eigen kommune etter ein omfattande prosess i kommunereforma.
7. Staten organiserer seg på ein ny måte. Dette gjeld mellom anna politi, NAV, fylkesmannen og statens vegvesen.
8. Gitt samfunnsutvikling vert det stadig viktigare at dei som kjem til Solund og dei som bur her må få delta og bli sett/inkludert som den dei er. Solund kan merkje seg ut med ein open felles kultur for inkludering og toleranse.
9. Den såkalla «eldrebølga» er ikkje ein situasjon som går over. Den gjev varig endring av samfunnet og tenestebehovet. Situasjonen byr på fleire moglegheiter og utfordringar enn ein har sett til no.

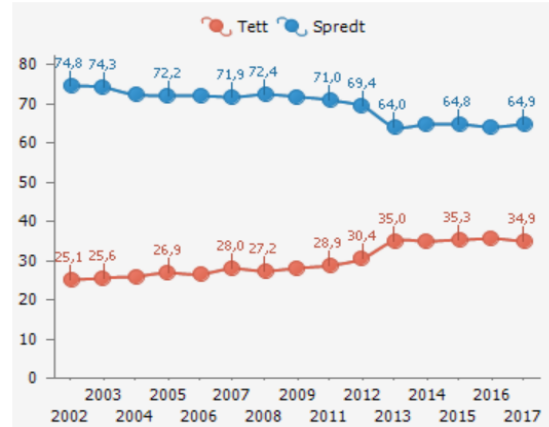
Bustadutvikling

Av grafane under ser vi at det er noko auke i dei som bur i tettbygde strøk, det vil seie Hardbakke. Vidare ser vi at bustadbygginga varierer ein del, men ligg på eit snitt kring 3-4 pr år sidan 2001.

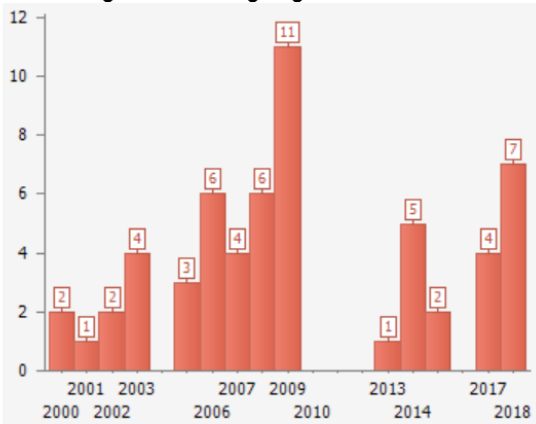
Antall innbyggere som bor tettbygd og spredtbygd

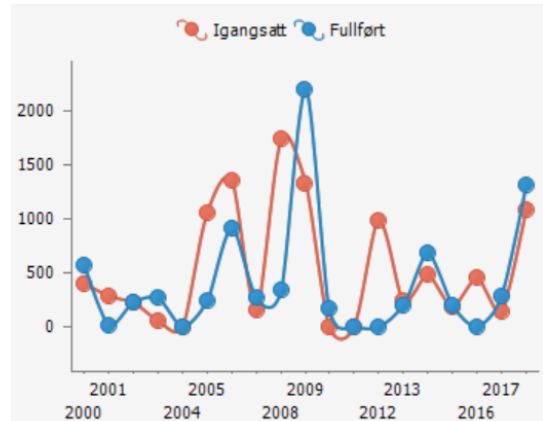
Andel innbyggere som bor tettbygd og spredtbygd. Prosent

Antall boliger fullført. Valgt region.

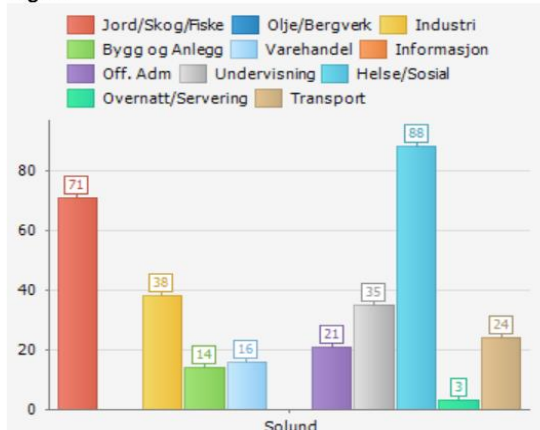
Bruksareal til bolig. Igangsatt og fullført. Valgt region. Kvadratmeter

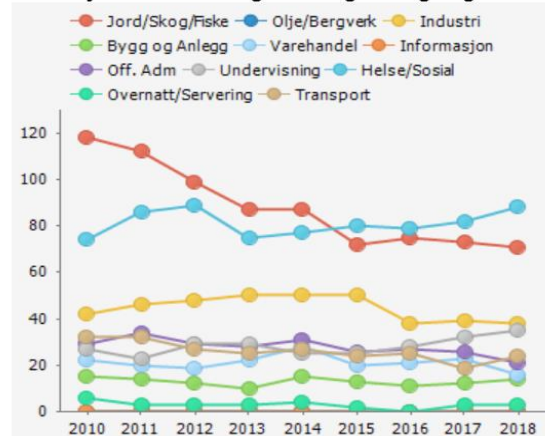
Næringsutvikling

Vi ser at Helse & Sosial sysselset flest i Solund, med jord/skog/fisk som ein god nr. to. Utviklinga går i retning av at dei såkalla basisnæringane treng færre tilsette, medan servicenæringane er i auke.

Antall sysselsatte i utvalgte næringer. 2018. Valgt region

Antall sysselsatte i utvalgte næringer. Valgt region

6 Vedlegg 3 - Plansystemet

6.1 Kommunen sitt plansystem

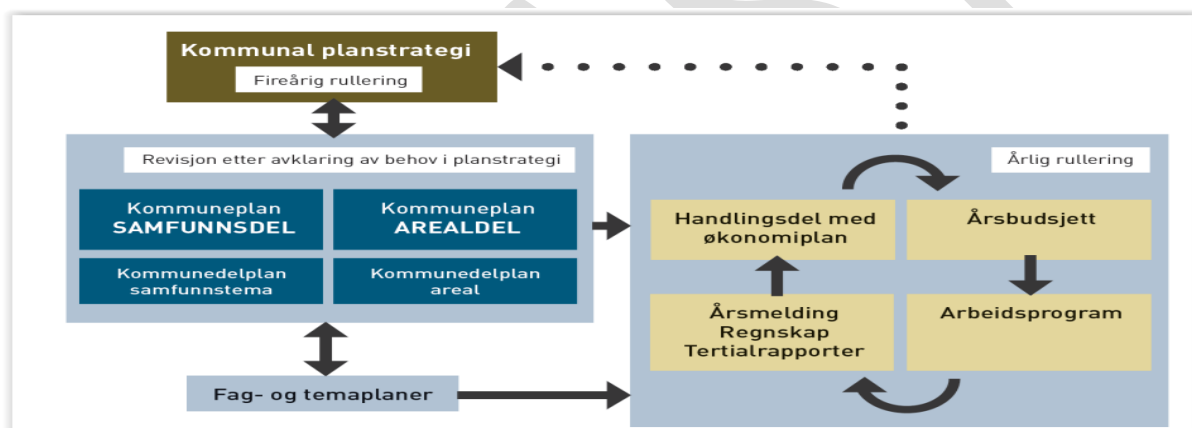
Ifølgje plan- og bygningslova skal kommunen ha ein kommuneplan (PBL § 11-1). Denne skal omfatte både samfunnsdel med handlingsdel, og ein arealdel. Vidare seier lova at:

«Kommuneplanen skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgaver, og bør omfatte alle viktige mål og oppgaver i kommunen.»

Ein kommuneplan er dermed kommunen sin overordna plan og viktigaste styringsverktøy, som skal leggje til rette for ønska samfunnsutvikling, arealforvaltning og tenesteproduksjon dei neste 10-12 åra.

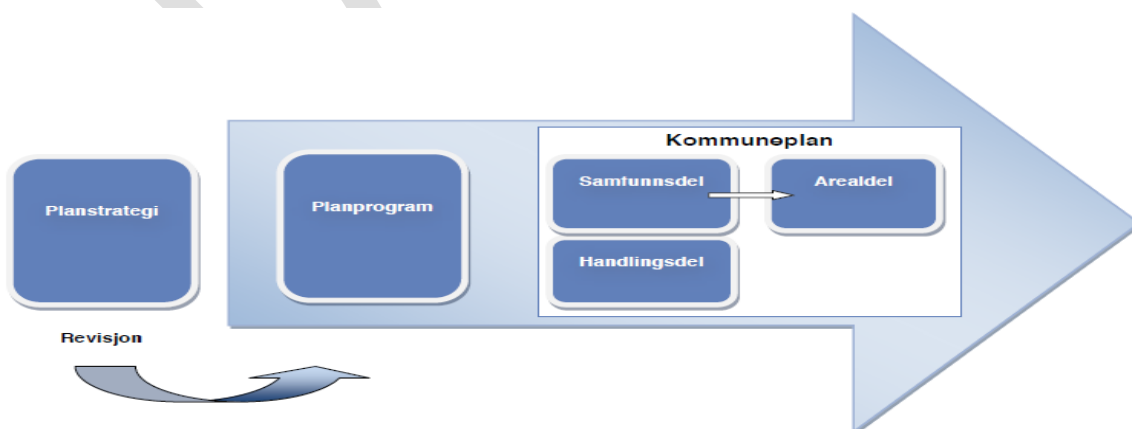
Samfunnsdelen av kommuneplanen er ein overordna plan for samfunnet Solund og for verksemda Solund kommune. Planen skal ta stilling til langsiktige utfordringar, mål og strategiar for kommunesamfunnet i heilskap og kommunen som organisasjon. Kommuneplanen sin samfunnsdel skal vere grunnlag for sektorane sine planar og verksemda i kommunen.

Figuren under viser samanhengen mellom kommunen sine ulike plannivå og frekvensen på rullering av planar.

Figur 6-1: Det kommunale plansystemet.

Figuren under illustrerer nærmare arbeidet med kommuneplanen.

Figur 6-2: Kommuneplanprosessen.

6.2 Samfunnsplanen

Samfunnsplanen er kommunen sin overordna plan, og viktigaste styringsverktøy. Den skal peike ut kursen for utviklinga av Solund fram mot 2030. Utgangspunktet er at framtida kjem av seg sjølv, men framsteg må skapast. Ein viktig del av planarbeidet er å finne utgangspunktet og ta aktive grep for å få til framsteg.

Figuren under viser planprosessen der vi på bakgrunn av gjeldande plan vurderer om ny kunnskap, og nye rammevilkår gjer det naudsynt med nye strategiske grep i samfunnsutviklinga.

6.3 Strategiske grep i samfunnsdelen i førre periode (2008-2020)

Solund reviderte både arealdelen og samfunnsdelen i 2008, og det var ei sentral prioritering å stogge den negative folketalsutviklinga og bli meir attraktiv for unge vaksne, og særskilt kvinner. Betre profilering av kommunen, meir arbeidsplassar, meir tilgjengelege bustader/tomter, trygge oppvekstmiljø og trivsel var viktige strategiske grep.

Ei balansert forvaltning av strandsona og naturressursane var viktig. Som oppfølging av dette vart det gjennom ei grundig konsekvensutgreiing sett av byggeområde i alle deler av kommunen, i tråd med den tradisjonell måten å busetje seg på i Solund. Ei evaluering av planen ligg føre i kap.

6.4 Planprosessen for samfunnsdelen 2020-2030

I planstrategien [9] frå 2016 vart det bestemt at kommuneplanen skulle reviderast. Det vart deretter utarbeidd eit planprogram [10] som legg fast rammer og innhald for planarbeidet. Oppdragsgjevar for planen er kommunestyret, og det er sett ned ei styringsgruppe som består av formannskap, administrasjonssjef og prosjektleiar. Det er vidare sett ned ei arbeidsgruppe for samfunnsdel og ei for arealdelen som har medlemmer både frå administrasjon og kommunestyret.

Som oppfølging av planprogrammet vedteke i 2017, vart det halde fire arbeidsmøte i grendene og eigne temamøte om arealbruk i sjø og framtid i Solund. Det var også halde eit eige møte med ungdommen i påska 2019. Kunnskapen frå desse møta er lagt til grunn for denne nye samfunnsdelen, som også legg føringar for revisjon av arealdelen.

6.5 Nasjonale og regionale føringar

Eit viktig prinsipp i det kommunale planarbeidet er at det skal ivareta både kommunale, regionale og nasjonale mål, interesser og oppgåver. Nedanfor er ei oversikt over dei mest relevante nasjonale og regionale regelverka og føringane som ligg til grunn for utarbeidinga av samfunnsdelen:

- Folkehelselova
- Nasjonale forventningar til kommunal planlegging
- Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unge sine interesser i planlegginga

- Statlege planretningslinjer for samordna bustad-, areal- og transportplanlegging
- Regional planstrategi for Sogn og Fjordane 2016 - 2020
- Fylkesdelplan for arealbruk er frå 2000
- Regional planføresegn for handel 2017
- Regional plan for klimaomstilling 2018-2021
- Regional plan for folkehelse 2015–2025 [13].
- Regional plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2016-2019
- Regional transportplan 2018-2027
- Regional plan for Sogn og Fjordane vassregion 2016-2021
- Planar under arbeid
- Regional plan for kultur
- Regional planstrategi for Vestland fylkeskommune
- Regional planføresegn om lokalisering av handel og kjøpesenter

6.6 Kommunale planar og føringar

Dei viktigaste kommunale planane som er lagt til grunn for planarbeidet er:

- Planstrategi for Solund kommune 2016-2019
- Planprogram for kommuneplan samfunnsdel og arealdel 2017
- Lokal utviklingsstrategi for Solund 2015, med handlingsplan 2019

7 Vedlegg 4 – referansar og kjelder

- [1] NIBR, «Boligpreferanser i distriktene NIBR rapport 2014:1,» Distriktssenteret, 2014.
- [2] Solund kommune, «Lokal utviklingsstrategi - handlingsplan 2019,» 2019. [Internett]. Available: https://www.solund.kommune.no/_f/p1/i5b448fd1-92ce-47b0-a6de-9ac42c03b5f4/handlingsplan-2019-lokal-utviklingsstrategi.pdf.
- [3] TIBE samfunn, «Distriktssenteret,» [Internett]. Available: <https://distriktssenteret.no/verktoy/metodikk-strategisk-arbeid-med-lokal-utvikling/>.
- [4] Regjeringen, «Leve heile livet - ein kvalitetsreform for eldre,» [Internett]. Available: <https://www.regjeringen.no/no/tema/helse-og-omsorg/innsikt/leve-hele-livet/id2547684/>.
- [5] Folkehelseinstituttet, «Folkehelseoversikta for Solund kommune».
- [6] Sogn og Fjordane fylkeskommune, «Regional plan for klimaomstilling 2018-2021,» Sogn og Fjordane fylkeskommune, 2018.
- [7] Solund kommune, «Risikio og sårbarheitsanalyse Solund kommune,» [Internett]. Available: <https://innsyn.onacos.no/solund/wfdocument.ashx?journalpostid=2016001415&dokid=61478&verisjon=1&variant=A&>.
- [8] Solund Kommune, «Solund kommune beredskapsplan,» 2015. [Internett]. Available: <https://innsyn.onacos.no/solund/wfdocument.ashx?journalpostid=2015000422&dokid=52905&verisjon=1&variant=A&>.
- [9] Solund kommune, «Planstrategi for Solund kommune 2016-2019,» Solund kommune, 2016.
- [10] Solund kommune, «Planprogram kommuneplan samfunnsdel og arealdel 2017,» Solund kommune, 2017.
- [11] Sogn og Fjordane fylkeskommune, «Regional planstrategi for Sogn og Fjordane 2016-2020,» Sogn og Fjordane fylkeskommune, 2016.
- [12] TIBE, «Lokal utviklingsstrategi for Solund kommune,» Solund kommune, 2015.
- [13] Sogn og Fjordane fylkeskommune, «Regional plan for folkehelse 2015-2025,» Sogn og Fjordane fylkeskommune, 2015.
- [14] Sogn og Fjordane fylkeskommune, «Fylkesdelplan for arealbruk,» Sogn og Fjordane fylkeskommune, 2000.
- [15] Sogn og Fjordane fylkeskommune, «Regional planføresegn om lokalisering av handel og kjøpesentra,» Sogn og Fjordane fylkeskommune, 2017.
- [16] Sogn og Fjordane fylkeskommune, «Regional plan for fysisk aktivitet, idrett og friluftsliv 2016-2019,» Sogn og Fjordane fylkeskommune, 2016.
- [17] Sogn og Fjordane fylkeskommune, «Regional transportplan 2018-2027,» Sogn og Fjordane fylkeskommune, 2017.

[18 Sogn og Fjordane fylkeskommune, «Regional plan for vassforvaltning for Sogn og Fjordane
] vassregion 2016 - 2021,» Sogn og Fjordane fylkeskommune, 2015.

[19 Sogn og Fjordane fylkeskommune, «Regional plan for kultur 2019-2022,» Sogn og Fjordane
] fylkeskommune, 2018.

[20 Vestland fylkeskommune , «Regional planstrategi 2020-2024,» Vestland fylkeskommune , 2019.
]

[21 Sogn og Fjordane fylkeskommune, «Regional planførsegn om lokalisering av handel og
] kjøpesenter,» Sogn og Fjordane fylkeskommune, 2019.

[22 Sogn og Fjordane fylkeskommune, «Strategi for tettstadsutvikling og senterstruktur,» Sogn og
] Fjordane fylkeskommune, 2018.

[23 Telemarksforsking, «Regional analyse HAFS 2018 TF.rapport nr. 455,» Telemarksforsking, 2019.
]

[24 BDO, «Kartleggingsundersøking for Årdal utvikling. Utflytte Årdøler sine vurderingar knytt til å
] flytte heim,» Årdal utvikling, 2019.

UTKAST

UTKAST